

АСТРОНОМСКО ДРУШТВО „АЛФА“ – НИШ

МИОДРАГ СЕКУЛИЋ

*АД „Алфа“, Филозофски факултет, СГ Физика,
П. факс 91, 18001 Ниш, Југославија*

1. КАКО ЈЕ НАСТАЛО ДРУШТВО?

Група астронома аматера, ентузијаста, који су се од раније интересовали за астрономију, имајући искуства кроз учествовање у многим астрономским посматрачким акцијама у оквиру Истраживачке станице Петница и Младих истраживача Србије, почетком 1996. године оснива Иницијативни одбор Друштва. Пошто храбре и смеле срећа прати, стигао нам је и прави дар са неба – комета Хјакутаке. У склопу припрема за оснивачку скупштину Друштва, паралелно организујемо и прву његову акцију: јавно посматрање комете у нишкој тврђави у периоду од 25. 3. до 27. 3. 1996. године. Медијска покривеност ове акције и први пробој Друштва били су потпун погодак. По нашој процени, при изузетно лошим посматрачким условима (облачно време), посматрању је присуствовало око 2500 грађана. Пре и у току ове акције забележени су успешни наступи наших чланова на свим локалним медијима јавног информисања. По први пут се дешава да Ниш, који је по својој величини и по свом културном и научном значају други град у Србији, добије једно озбиљно астрономско друштво.

2. ШТА ЈЕ СВЕ ПРЕТХОДИЛО ОСНИВАЊУ ДРУШТВА 1996. ГОДИНЕ?

На жалост, морамо рећи да је садашње Друштво морало да крене буквално од нуле. Почело је рад без материјалних и финансијских средстава, а помоћ је имало једино од Омладинског савета Ниша где смо добили привремену простор за окупљање. Друштво превазилази све почетне потешкоће, пре свега захваљујући амбициозности и ангажовању својих оснивача. При свему томе поставља се питање како то да у Нишу није раније постојало неко успешно астрономско друштво? Томе је сигурно кумовао одређен сплет околности, па и то да је астрономски рад у сваком случају један дуготрајан и мукотрпан посао, тако да је потребна изузетно велика усмереност и умешност у организовању активности.

Тако је, рецимо, један број људи крајем шездесетих и почетком седамдесетих био организован у оквиру подружнице београдског Астрономског друштва „Руђер Бошковић“. Њихов рад се полако гасио, тако да сада и не знамо ко су тачно били појединци у овој подружници. Вероватно да би архива АД „Руђер Бошковић“ могла да да одређенији одговор на то питање. У сваком случају, ова подружница, на жалост, није оставила опиљивији траг свог деловања, уколико га је уопште и било.

Десетак година касније, тачније крајем седамдесетих година, група професора и студената Студијске групе за физику при нишком Филозофском факултету, оснива тзв. Астро-геофизичко друштво. И ово друштво није иза себе оставило неки дубљи траг, мада се за разлику од овог првог, поједини чланови тог ранијег друштва интересују за наш садашњи рад. И ово друштво убрзо се гаси само од себе, услед одлива дипломираних студената и лошег материјалног статуса.

Средином осамдесетих година, при тадашњој локалној организацији Младих истраживача у Нишу, међу којима је био и аутор овог текста, оснива се астрономска секција. Сви тадашњи чланови били су учесници астрономске програмске акције почев од 1982. године. То су били, углавном, ученици средњих и основних школа и студенти. Све време је био приметан недостатак старијих и искуснијих чланова, нарочито људи од струке, који би дали и тежину овом раду. Свеједно, астрономска секција је живела неколико година и то врло успешно. Организована су месечна предавања из популарне астрономије, као и летње посматрачке акције са програмима посматрања Сунца, метеора и астрофотографије. У том раздобљу организоване су посматрачке акције у селу Лужане код Алексинца (1985), селу Стрелац код Звоначке бање (1986.) и у Куршумлијској бањи (1987). Након ове последње акције, астрономска секција се гаси услед генерацијског померања и престаревања њених чланова, те и услед значајних друштвених промена и знатно слабијег материјалног давања организацији Младих истраживача, која се и сама у Нишу полако гаси. Последњи покушај да се нешто уради био је 1990. године када је на иницијативу тадашњих чланова организован први Workshop у сарадњи са Истраживачком станицом Петница. Убрзо потом избија рат и земља се распада. Почињу да се руше и неке опсерваторије које су непосредно пре тога биле претворене у снајперска гнезда.

3. ШТА ЈЕ УРАЂЕНО ДО САДА?

У мају месецу 1996. године, гост нашег друштва, у својству предавача, био је др Милан Димитријевић. Том приликом донео нам је периодику и литературу у издању АД „Руђер Бошковић“. Тема предавања била је: „Настанак и будућност Универзума“.

Поред велике промоције АД „Алфа“ кроз јавно посматрање Хјакутаке комете и саме Оснивачке скупштине, када је за првог председника друштва изабран дипл. инг. Зоран Секулић, организована је прва Летња школа астрономије. Она је одржана у трајању од 08. 07. до 12. 07. 1997. године.

Теме предавања су биле: „Увод у астрономију“, „Координатни системи и време“ – предавач Никола Божиновић, студент астрофизике, „Привидно и право кретање планета“, „Сунце и Сунчев систем“ – предавач др Драган Гајић и „Мултимедија у астрономији“ – предавачи Никола Божиновић и Милан Богосављевић, такође студент астрофизике. Све време трајања школи је присуствовало око стотинак слушалаца, а у оквиру ње је организовано практично посматрање са крова Факултета заштите на раду, у чијој згради ради и Студијска група за физику Филозофског факултета у Нишу, која нам је том приликом изашла у сусрет.

У августу 1996. године група наших чланова, на позив Истраживачке станице Петница, учествује у посматрачкој акцији праћења активности метеорског потока Персеида на Дебелом брду. Планирана јесења школа астрономије није одржана, због укупне политичке и безбедносне ситуације у граду, узроковане свима нама добро познатим разлозима. Ипак, средином децембра група чланова нашег Друштва одлази на Каменички вис и врши визуелно и фотографско посматрање активности метеорског потока Геминида. Смештај и рад одвијао се у оквиру Посматрачке метеоролошке радарске станице, и ми се и овом приликом захваљујемо Републичком хидро-метеоролошком заводу који нам је одобрио боравак и рад у свом објекту. Резултати са овог посматрања одмах су обрађени и послати Интернационалној метеорској организацији у Бриселу.

На редовној годишњој скупштини почетком марта месеца ове године, поред споменуте промене назива, Друштво добија и свог новог председника, доц. др Драгана Гајића, наставника на предмету „Основи астрофизике“ на Студијској групи за физику Филозофског факултета у Нишу. Такође, седиште Друштва се из Омладинског савета у Нишу званично сели у просторије Студијске групе за физику.

Без обзира што је седиште Друштва у оквиру једне универзитетске институције, оно не губи на својој отворености према свим грађанима, без обзира на њихову старосну доб и професионално опредељење. Крајем марта, тачније од 31. 03. до 03. 04. 1997. године, Друштво је организовало своју Пролећну школу астрономије са следећим предавањима: „Комете – сведоци настанка“ – предавач др Драган Гајић, „Метеорити – камење које пада с неба“ – предавачи Ана Спасојевић и Ирена Живковић, студенти и „Космички билијар – судари комета и планета“ – предавач Никола Божиновић. Предавања су организована у амфитеатру СГ Физике, а једно посматрачко вече је одржано у непосредној близини факултета. Број слушалаца био је око стотинак. Последњег дана школе одржано је јавно посматрање комете Хејл-Боп, коју су међу првима у Југославији снимили чланови овог Друштва. Иначе, снимања ове комете и даље трају, а њена појава је обележила ову Пролећну школу астрономије.

4. МАТЕРИЈАЛНО И ФИНАНСИЈСКО СТАЊЕ ДРУШТВА

Друштво за сада не располаже ни једним својим инструментом. Све посматрачке акције Друштва организоване су позајмљивањем телескопа од

Гимназије „Светозар Марковић“ у Нишу, као и СГ за Физику Филозофског факултета у Нишу. Реч је о телескопу „Цајс“ са моторним праћењем 60/600 mm и малом школском дурбину факултета. У плану Друштва је да путем спонзорства и донаторства прибави себи један бољи инструмент, у класи инструмената компанија „Мид“ и „Целестрон“. Остали део опреме ће се и надаље морати употпуњавати или добијањем од дародаваца, или самим ангажовањем опреме у власништву чланова Друштва, што је и до сада био случај. Планирано је да се обраћањем фондовима, предузећима и појединцима материјално и финансијски Друштво подигне на ноге.

5. НИШКА ГРАДСКА ОПСЕРВАТОРИЈА

Као дугорочан циљ Друштва је да се од градских власти затражи и омогући да Астрономско друштво „Алфа“ добије своје сталне просторије у неком од већ постојећих објеката у оквиру нишке тврђаве, уз могућност адаптације. Пошто би сама опсерваторија била окосница рада Друштва, као што је то случај у Београду и Новом Саду, у плану је да се примени организациони модел, управо тамошњих опсерваторија. Дакле, то ће временом подразумевати и професионално ангажовање барем једног стручног лица, које би било у обавези да непосредно извршава постављене задатке, као што су посматрања и практичне вежбе у раду са члановима друштва и полазницима школа. Поменуто школе астрономије ће и даље остати један од видова активности Друштва. И даље ће се планирати и изводити појединачна предавања и јавна посматрања, уз очекивану стручну помоћ наших водећих астронома. Надамо се да ће град Ниш, добити једну мању опсерваторију и да ће Астрономско друштво „Алфа“ још дуго радити и развијати се.

ASTRONOMICAL SOCIETY „ALPHA“ – NIŠ

MIODRAG SEKULIĆ

*AS „Alpha“, Dept. of Physics, Faculty of Philosophy, University of Niš,
P.O.Box 91, 18001 Niš, Yugoslavia*

Abstract. Astronomical Society „Alpha“ operates in Niš, with about fifty members taking active part. The Society is engaged in organizing of popular lectures, practical work (observing and tracking of comets and meteor showers, astrophotography etc.) and instructing its younger members in manipulating astronomers' equipment. The „Alpha“ Society is planing the erection of a city observatory.